

TWOJA PLANETA.
TWOJA UNIA.
TWÓJ WYBÓR.

Twoja Planeta. Twoja Unia. **Twój wybór.**

Propozycje zmian
systemowych i prawnych
w obszarze ochrony klimatu
i środowiska na poziomie
Unii Europejskiej.

Propozycje zmian systemowych i prawnych w obszarze ochrony klimatu i środowiska na poziomie UE

W czerwcu 2024 r. obywatele i obywatelki UE wybiorą nowych posłów i posłanki do Parlamentu Europejskiego. Będą oni kształtować politykę UE w ciągu najbliższych pięciu lat, wywierając bezpośredni wpływ na zdrowie ludzi i stan środowiska. Kryzys związany z klimatem, bioróżnorodnością i zanieczyszczeniami oraz rosnące koszty życia oznaczają, że zapewnienie ludziom prawa do czystego i zdrowego środowiska nigdy nie było tak ważne. Wybrane przez nas osoby będą wyznaczać kierunek rozwoju UE na kolejne dekady. Ich decyzje będą miały wpływ na obecne i przyszłe pokolenia.

Dziś świat, Europa i Polska już doświadczają kryzysów środowiskowych: pożarów, powodzi, śmiertelnych fal upałów i susz. Takie ekstremalne zjawiska pogodowe zagrażają naszemu bezpieczeństwu, windują ceny żywności, czy utrudniają dostęp do czystej wody. Aby zapewnić sobie bezpieczną przyszłość, musimy działać! W przeciwnym razie nasza planeta przestanie nadawać się do życia.

Aby sprostać temu wyzwaniu, potrzebujemy Unii Europejskiej, która wspiera ludzi i wzmacnia gospodarkę. Musimy zmienić sposób podejmowania decyzji oraz zacząć pociągać decydentów do odpowiedzialności. Oznacza to uwzględnianie ochrony środowiska we wszystkich procesach decyzyjnych, przepisach i instytucjach. Umieszczenie środowiska, zdrowia i sprawiedliwej transformacji w centrum uwagi przy podejmowaniu decyzji zagwarantuje kompleksowe podejście do rozwoju w całej UE i pozwoli uniknąć podejmowania decyzji kosztem ludzi i natury. Wdrożenie tych zasad zmieni sposób zarządzania firmami, sposób dokonywania inwestycji oraz sposób wykorzystywania zasobów naturalnych.

Zaczęliśmy już rozumieć nasze relacje z naturą i podejmować działania transformacyjne. Pięć lat temu Komisja Europejska stwierdziła, że przyszłość Europy zależy od zdrowej planety. Unia przyjęła Europejski Zielony Ład – zestaw ambitnych przepisów i polityk, których celem jest odbudowa i ochrona naszego środowiska z myślą o długoterminowych korzyściach dla ludzi. Europejski Zielony Ład rozpoczął znaczące zmiany, stawiając środowisko i ludzi na czele listy priorytetów. Dziś jednak **musimy wypełnić luki w Zielonym Ładzie, zadbać o jego pełne wdrożenie i egzekwowanie oraz zagwarantować, że będzie sprawiedliwy społecznie.**

Institucje europejskie mają już podstawy prawne, by dokonać tej transformacji. Jeden z podstawowych tekstów prawnych UE, Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), stwierdza, że „przy ustalaniu i wdrażaniu polityk i działań Unii (...) muszą być brane pod uwagę wymogi ochrony środowiska”. Nadszedł czas, aby decydenci poważnie podeszli do tego obowiązku.

Aby tak się stało, proponujemy wdrożenie poniższych postulatów:

Institucje:

- Nominowanie Wiceprzewodniczącego Komisji Europejskiej ds. Ludzi i Środowiska, którego rolą będzie pilnowanie realizacji zobowiązań klimatycznych, przyrodniczych i społecznych Europejskiego Zielonego Ładu, a także włączanie ich do wszystkich procesów decyzyjnych UE. Wiceprzewodniczący będzie odpowiedzialny za spójność i planowanie wdrożenia Europejskiego Zielonego Ładu.

Budżet i finansowanie:

- Przegląd funduszy UE i zakończenie wsparcia finansowego dla paliw kopalnych, branż energochłonnych i innych szkodliwych dla środowiska działań. Zwiększenie wsparcia dla sprawiedliwej transformacji oraz zastosowanie zasady „zanieczyszczający płaci”.

Egzekwowanie:

- Znaczne zwiększenie zasobów przeznaczonych na wdrażanie przepisów o ochronie środowiska przez organy wykonawcze, zarówno na poziomie UE, jak i krajowym.

Odpowiedzialność:

- Wzmocnienie demokracji środowiskowej w celu utrzymania dostępu do informacji i dostępu do wymiaru sprawiedliwości, aby umożliwić społeczeństwu obywatelskiemu udział w egzekwowaniu odpowiednich przepisów prawa.

TWOJA PLANETA.
TWOJA UNIA.
TWÓJ WYBÓR.

**Propozycje zmian
systemowych i prawnych
w obszarze ochrony klimatu
i środowiska na poziomie
Unii Europejskiej.**

Niezawodny system prawny i praworządność

Prawo ma fundamentalne znaczenie dla organizacji społeczeństwa i jest jedną z najskuteczniejszych metod trwałej transformacji. Przejście na model ekonomiczny i społeczny, który szanuje ograniczenia planety, wymaga odważnych i skutecznych przepisów. Pomogą nam one żyć w granicach możliwości naszej planety. Przepisy muszą być też **chronione przed deregulacją**, która w ostatnim roku stawała się coraz bardziej widocznym trendem.

Jednak nawet najlepsze przepisy o ochronie środowiska na nic się nie zdadzą, jeśli nigdy nie zostaną wdrożone. Aby cele określone przez prawo były osiągnięte i stosowane w praktyce, musimy wdrożyć **skuteczne mechanizmy egzekwowania**, których obecnie w UE brakuje.

Kształtowanie przepisów prawa i polityki w UE powinno opierać się na najlepszych dostępnych badaniach naukowych, z uwzględnieniem wpływu tych przepisów na zdrowie planety. Przepisy UE nie mogą być wdrażane za cenę większych nierówności między bogatymi i uprzywilejowanymi z jednej strony, a biednymi i bardziej narażonymi z drugiej. Dlatego też kluczowe jest **wzmocnienie ochrony praw człowieka** i uznanie prawa do zdrowego środowiska. Każdy ma prawo do życia w bezpiecznym, zdrowym środowisku, zwłaszcza w obliczu ekstremalnych warunków pogodowych i zwiększonej liczby katastrof naturalnych. Istnieje obowiązek ochrony obecnych i przyszłych ofiar kryzysu klimatycznego i kryzysu bioróżnorodności.

Aby tak się stało, musimy wdrożyć poniższe postulaty:

Wzmocnienie systemu zarządzania UE w celu osiągnięcia integracji środowiskowej i społecznej

- **Powołanie Wiceprzewodniczącego Komisji Europejskiej ds. Ludzi i Środowiska**, który byłby odpowiedzialny za Europejski Zielony Ład, zapewniając jego uczciwe i sprawiedliwe wdrożenie, weryfikując spójność i koordynując planowanie (przestrzenne i czasowe). Osoba na tym stanowisku będzie koncentrować się na zapewnieniu, że:
 - Luki wynikające z Europejskiego Zielonego Ładu są eliminowane poprzez przyjęcie Ram prawnych dotyczących zrównoważonych systemów żywnościowych, reformy Rozporządzenia w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) oraz Rozporządzenia o zrównoważonym stosowaniu środków ochrony roślin (SUR) i reformy Wspólnej polityki rolnej itp.
 - Wymogi środowiskowe i społeczne są uwzględnione we wszystkich wnioskach legislacyjnych i politycznych, w tym na etapie oceny skutków regulacji, zapewniając, że są spójne z celami neutralności klimatycznej. Oceny skutków są udostępniane publicznie natychmiast po ich przyjęciu zgodnie z orzeczeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE).
 - Każda zmiana polityki środowiskowej jest poddawana testom warunków skrajnych z zastosowaniem ocen wpływu na środowisko i zdrowie, aby uniknąć dodatkowych szkód dla ludzi i środowiska.
 - Działania Rady ds. Kontroli Regulacyjnej są przejrzyste (jej opinie są publicznie dostępne po ich przyjęciu) i mają na celu zapewnienie odpowiedniego wsparcia Wiceprzewodniczącemu w zagwarantowaniu pełnej integracji wymogów dotyczących ochrony środowiska i spójności w politykach UE.
 - Wyroki TSUE, decyzje Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich oraz odpowiednie mechanizmy zgodności i składania skarg są w pełni przestrzegane przez wszystkie instytucje UE – zbyt często decyzje, w szczególności te mające do czynienia z wymogami w zakresie przejrzystości, są ignorowane, co zagraża rządowi prawa.

Poprawa skutecznego wdrażania i egzekwowania przepisów dotyczących ochrony środowiska

- **Parlament Europejski powinien odgrywać większą rolę w zapewnieniu wdrażania przepisów, które uchwała.** Obejmuje to pociąganie Komisji Europejskiej i państw członkowskich do odpowiedzialności, tj. gromadzenie dowodów, dopilnowanie, by Komisja publikowała raporty państw członkowskich dotyczące wdrażania i własnych audytów, przeprowadzała debaty publiczne i prosiła ekspertów o opinie na temat stanu wdrażania odpowiednich przepisów.

- Podejmowanie działań legislacyjnych **w celu poprawy dostępu do sądów krajowych dla osób fizycznych i organizacji społecznych**, które chcą egzekwować przepisy dotyczące ochrony środowiska i klimatu. Poprawa dostępu do sprawiedliwości w kwestiach środowiskowych jest potrzebna w 21 z 27 państw członkowskich. Unijne przepisy muszą zostać zharmonizowane, aby zapewniać taką samą ochronę we wszystkich obszarach polityki ochrony środowiska. Gdy działania UE, w tym decyzje dotyczące pomocy państwa, naruszają przepisy o ochronie środowiska, należy zagwarantować dostęp do wymiaru sprawiedliwości na poziomie UE.
- **Systematyczne uwzględnianie praw do odszkodowania w odpowiednich przepisach UE dotyczących ochrony środowiska**. Osoby fizyczne powinny mieć możliwość łatwiejszego ubiegania się o odszkodowanie, jeśli ich zdrowie zostało zagrożone z powodu naruszenia przepisów UE dotyczących ochrony środowiska. Obecnie przeszkody proceduralne uniemożliwiają poszkodowanym uzyskanie odszkodowania. Stosowne przepisy UE powinny zapewniać, by ludzie mogli ubiegać się o odszkodowanie, przy odpowiednim ciężarze dowodu spoczywającym na wnioskodawcach. Prawo powinno również ułatwiać ludziom dostęp do materiałów dowodowych.
- **Zwiększenie zasobów dla unijnych organów ochrony środowiska** w celu zapewnienia, że państwa członkowskie, które nie przestrzegają unijnych przepisów dotyczących klimatu i ochrony środowiska, ponoszą odpowiednie konsekwencje. Organy egzekwujące przepisy o ochronie środowiska nie mają wystarczającej liczby pracowników i finansowania, a przy tym nie zawsze są traktowane priorytetowo, co oznacza, że naruszenia wielu przepisów UE są rozpatrywane bardzo wolno lub wcale.

Zwiększenie przejrzystości i udziału społeczeństwa w procesie decyzyjnym

- Zwiększenie przejrzystości **w celu poprawy dostępu osób fizycznych i społeczeństwa obywatelskiego do informacji** w zakresie, w jakim państwa członkowskie przestrzegają przepisów o ochronie środowiska i klimatu, w szczególności w ramach procedur dotyczących naruszenia praw UE zainicjowanych przez Komisję Europejską. Lepszy dostęp do tych informacji umożliwiłby społeczeństwu obywatelskiemu łatwiejsze rozliczanie rządów i unikanie nieodwracalnej degradacji środowiska.
- Ustalanie priorytetów i zapewnianie **skutecznego pozyskiwania personelu do realizacji unijnych zobowiązań w zakresie przejrzystości**, w szczególności w celu prowadzenia i aktualizowania internetowych rejestrów dokumentów dla wszystkich instytucji, organów i agencji UE. Obejmuje to ułatwienie dostępu do informacji środowiskowych istotnych dla procesów decyzyjnych UE.
- Podejmowanie pilnych działań w celu zwiększenia przejrzystości procesów legislacyjnych na poziomie UE. Chodzi o **zapewnienie transparentności międzyinstytucjonalnego procesu negocjacji**. Dokumenty robocze wykorzystywane na tym etapie negocjacji aktów ustawodawczych, takie jak tzw. dokumenty czterokolumnowe zawierające poprawki kompromisowe i propozycje trzech instytucji UE dotyczące propozycji ustawodawczych (trilogi), muszą zostać opublikowane natychmiast po ich rozpowszechnieniu wśród instytucji.

Ujęcie ochrony praw człowieka w unijnych procesach decyzyjnych i uznawanie prawa do zdrowego środowiska

- **Wdrożenie prawa człowieka do czystego i zdrowego środowiska** i włączenie przez instytucje unijne praw człowieka w procesy decyzyjne w kwestiach środowiskowych, aby ekologiczna transformacja UE nie odbywała się kosztem tych praw, w szczególności prawa do zdrowego środowiska.
- **Wywieranie presji w celu przystąpienia UE do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (EKPC)**. Zmiany klimatyczne, kryzys bioróżnorodności i środowiskowe czynniki ryzyka dla zdrowia ludzkiego są coraz silniej powiązane z naruszeniami praw człowieka w obszarach, w których UE może być w całości lub w większości odpowiedzialna za ich naruszenie. UE prawnie zobowiązała się do przystąpienia do EKPC. Jest to niezbędne do wyeliminowania luki w ochronie praw człowieka w Europie.

TWOJA PLANETA.
TWOJA UNIA.
TWÓJ WYBÓR.

System gospodarczy zgodny z wymogami środowiskowymi

Sposób, w jaki prowadzimy działalność i przydzielamy środki pieniężne, ma wpływ na naszą planetę. UE musi zagwarantować, że wszystkie przepływy finansowe są skierowane na działania, które nie są szkodliwe dla planety, oraz że firmy prowadzą działalność w sposób odpowiedzialny.

UE musi skończyć z subsydiowaniem paliw kopalnych i generalnie z subsydiami szkodliwymi dla środowiska. Powinna także przekierować środki w stronę czystej, zrównoważonej i sprawiedliwej transformacji. Bez pieniędzy publicznych i wsparcia rządowego wiele projektów związanych z paliwami kopalnymi – szczególnie tych największych – staje się zbyt ryzykownych dla sektora prywatnego. Jest to silny sygnał rynkowy, który UE powinna uszanować.

Sektor prywatny musi również odgrywać ważną rolę w walce z kryzysami dotyczącymi klimatu, bioróżnorodności oraz zanieczyszczeń. Europejskie firmy bardzo często działają na skalę globalną, wiele z nich na podstawie niezrównoważonych modeli biznesowych, które mają negatywny wpływ na nasze ekosystemy i bioróżnorodność. Nie należy już polegać wyłącznie na dobrowolnych i niewiążących zobowiązaniach przedsiębiorstw lub inicjatywach sektorowych – wiążące przepisy UE powinny wspierać przedsiębiorstwa w transformacji i ograniczaniu greenwashingu.

UE musi także zapewnić, że jej **polityka handlowa stanie się narzędziem wzmacniającym ochronę środowiska i praw człowieka.**

Aby tak się stało, musimy wdrożyć poniższe postulaty:

Dostosowanie unijnych ram handlowych i inwestycyjnych do wyzwań środowiskowych i klimatycznych

- Fragmenty dotyczące zrównoważonego rozwoju zawarte w każdej umowie handlowej między UE a innymi państwami muszą być prawnie wiążące. Z kolei nowe umowy powinny być uzależnione od osiągnięcia międzynarodowych zobowiązań w zakresie klimatu, bioróżnorodności i praw człowieka. Dzięki temu polityka handlowa UE wzmocni ochronę środowiska i praw człowieka w UE i poza jej granicami.

Koniec z dotacjami dla branży paliw kopalnych i generalnie z dotacjami, które przyczyniają się do degradacji środowiska

- **Wykorzystanie funduszy unijnych w celu zachęcenia do całkowitej dekarbonizacji wszystkich sektorów gospodarczych.** Fundusze UE muszą uwzględniać wymogi dotyczące ochrony środowiska. Warunki przyznawania unijnego wsparcia muszą zostać zmienione tak, aby wykluczyć finansowanie paliw kopalnych, w tym gazu ziemnego. Nowo utworzone fundusze UE powinny być zarządzane centralnie, dzięki czemu Komisja Europejska będzie bezpośrednio odpowiedzialna za wszystkie etapy ich wdrażania. W przypadku funduszy unijnych zarządzanych zarówno przez Komisję Europejską, jak i państwa członkowskie (zarządzanie dzielone), Europejski Trybunał Obrachunkowy powinien dokładniej zbadać wdrożenie tych funduszy. Aby zapewnić wystarczające finansowanie działań na rzecz klimatu, po wygaśnięciu obecnego funduszu NextGenerationEU, należy utworzyć nowe fundusze UE skierowane na działania na rzecz klimatu.
- **Dostosowanie polityki pomocy publicznej do celów klimatycznych i środowiskowych.** Zasady udzielania pomocy publicznej określają, w jakich warunkach państwa członkowskie mogą dofinansować przedsiębiorstwa. Komisja Europejska ma prawo zablokować to wsparcie. Nowa Komisja musi zapobiegać publicznemu wsparciu dla paliw kopalnych, w tym gazu ziemnego, we wszystkich sektorach. Pomoc publiczna musi zostać ukierunkowana na bardziej zrównoważone działania, w tym działania na rzecz klimatu. Ponadto, polityka pomocy państwa musi uwzględniać wymogi w zakresie ochrony środowiska.
- **Włączenie zasady „zanieczyszczający płaci” do przepisów podatkowych i przesunięcie opodatkowania z pracy na zasoby.** Zanieczyszczający muszą być całkowicie odpowiedzialni finansowo za szkody, jakie ich działania wyrządziły środowisku. Wymaga to opodatkowania w sposób odzwierciedlający dane szkody środowiskowe. Na szczelbu UE oznacza to, że zgodnie z Dyrektywą w sprawie opodatkowania energii, należy znieść ulgi podatkowe, np. dotacje na paliwo dla rybołówstwa.
- **Zwiększenie przejrzystości dotacji szkodliwych dla środowiska na szczelbu krajowym i w UE.** Przejrzystość jest niezbędna do opracowywania i dostosowywania polityk, śledzenia zobowiązania UE do wycofywania dotacji szkodliwych dla środowiska oraz do pociągania do odpowiedzialności odpowiednich interesariuszy. UE powinna ustanowić jasną definicję pojęcia „dotacji o skutkach szkodliwych dla środowiska” i nałożyć obowiązki sprawozdawcze na

państwa członkowskie w odniesieniu do tych dotacji. Informacje powinny być publicznie dostępne i bardziej szczegółowe niż te udostępniane obecnie przez Komisję Europejską w odniesieniu do dotacji w energetyce.

- **Lepsze zintegrowanie zasady zrównoważonego rozwoju z przepisami dotyczącymi zamówień publicznych.** Aby to osiągnąć, należy zmienić dyrektywy w sprawie zamówień publicznych, tak aby zasada zrównoważonego rozwoju była na tym samym poziomie istotności co inne podstawowe zasady zamówień publicznych.
- **Zastosowanie bardziej rygorystycznych warunków środowiskowych w odniesieniu do międzynarodowego finansowania publicznego.** Międzynarodowe finansowanie publiczne, takie jak środki finansowe kierowane przez agencje kredytów eksportowych państw członkowskich, nadal wspiera duże projekty, w tym infrastrukturę paliw kopalnych. UE musi narzucać bardziej rygorystyczne warunki środowiskowe na państwa członkowskie i podmioty zapewniające międzynarodowe finansowanie publiczne, na przykład zgodnie z rozporządzeniem UE w sprawie zastosowania wytycznych w dziedzinie oficjalnie wspieranych kredytów eksportowych i nie pozwalać na wsparcie dla paliw kopalnych, w tym gazu.

Wspieranie firm w realizacji transformacji i ochrona konsumentów przed greenwashingiem

- **Podjęcie działań legislacyjnych w celu wspierania firm w opracowywaniu odpowiedzialnych działań biznesowych, zwłaszcza w sektorach wysokiego ryzyka.** Można to zrobić, wprowadzając szczegółowe zasady dotyczące należytej staranności przedsiębiorstw (due diligence) dla sektorów wysokiego ryzyka i opracowując wytyczne dotyczące konkretnych kwestii, które uzupełniają kompleksowe wymogi due diligence w zakresie ochrony środowiska i praw człowieka, takie jak Dyrektywa w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (CSDDD). W przypadku niektórych kluczowych branż, takich jak sektor żywnościowy, konieczne są bardziej szczegółowe przepisy. Dlatego należy zaproponować unijne prawo zrównoważonego systemu żywnościowego.
- **Opracowanie wytycznych i wprowadzenie konkretnych wymagań** wyjaśniających obowiązki firm w zakresie ustanawiania i wdrażania planów transformacji klimatycznych, bioróżnorodności i gospodarki obiegu zamkniętego. Plany transformacji klimatycznych powinny wymagać przynajmniej określenia krótko-, średnio- i długoterminowych celów w zakresie bezwzględnej redukcji emisji gazów cieplarnianych. Plany transformacji w zakresie bioróżnorodności powinny być zgodne z międzynarodowymi celami dotyczącymi bioróżnorodności i zawierać zobowiązania do identyfikacji zagrożeń dla bioróżnorodności w łańcuchu wartości. Plany transformacji w zakresie gospodarki obiegu zamkniętego powinny obejmować strategie firm dotyczące eliminacji odpadów i zanieczyszczeń. W przypadku podmiotów intensywnie korzystających z tworzyw sztucznych jednorazowego użytku, obejmuje to plany usunięcia plastiku z produktów i opakowań zgodnie z zasadami gospodarki obiegu zamkniętego.
- **Podjęcie działań, które mają na celu zmniejszenie popytu na paliwa kopalne,** wzorowanych na Ramowej konwencji o ograniczeniu użycia tytoniu, w tym wprowadzenie ogólnoeuropejskiego zakazu reklamowania, promocji i sponsorowania paliw kopalnych.

TWOJA PLANETA.
TWOJA UNIA.
TWÓJ WYBÓR.

System energetyczny dostosowany do zrównoważonego i bezpiecznego wykorzystania zasobów

Produkcja i zużycie energii w Europie pozostają czołowymi czynnikami przyczyniającymi się do globalnego kryzysu w zakresie klimatu, bioróżnorodności i zanieczyszczeń. Aby transformacja energetyczna była skuteczna, należy ją przeprowadzić systemowo. Do tej pory ambicje instytucji UE w zakresie rozwijania energii odnawialnej i zwiększania efektywności energetycznej były niewystarczające, aby ograniczyć globalne ocieplenie.

Paliwa kopalne – węgiel, ropa naftowa i gaz – są największym źródłem emisji gazów cieplarnianych w Europie, napędzając zmiany klimatyczne i szkodząc zdrowiu ludzi. A jednak nadal polegamy na nich w zakresie wytwarzania energii, ogrzewania, transportu i w procesach przemysłowych na bazie węglowodorów, takich jak produkcja tworzyw sztucznych i petrochemii. Kryzys cen energii wykazał również zagrożenie, jakie gaz ziemny stwarza dla bezpieczeństwa energetycznego i przystępności cenowej.

Reforma naszego systemu energetycznego wykracza jednak poza paliwa kopalne. Niezależnie od tego, czy nasza energia będzie w przyszłości pozyskiwana ze źródeł kopalnych czy odnawialnych, jeśli niczego nie zmienimy, negatywny wpływ produkcji i konsumpcji na naszą planetę stanie się nadmierny. Przestrzenie, które mogłyby zostać przeznaczone na ważne cele, takie jak ochrona przyrody, będą niepotrzebnie poświęcane nowej infrastrukturze energetycznej lub przemysłowej, a nie minimalizując naszej zależności od nowych materiałów, ryzykujemy degradację ekosystemów, co zaszkodzi ludziom i osłabi naszą odporność.

Aby zmniejszyć emisje, chronić przyrodę i tworzyć bezpieczną i przystępną cenowo energię dla wszystkich, musimy **przyspieszyć przejście na czystą i zrównoważoną energię, zrezygnować z paliw kopalnych i zająć się źródłem problemu zanieczyszczenia.**

Aby tak się stało, musimy wdrożyć poniższe postulaty:

Przyspieszenie przejścia na czystą i zrównoważoną energię

- **Radykalne zmniejszenie zapotrzebowania na energię**, w tym poprzez bezwzględne cele redukcji wykorzystania zasobów energii i materiałów w różnych sektorach gospodarki. Ogólne końcowe zapotrzebowanie na energię – zarówno odnawialną, jak i kopalną – musi się zmniejszać strukturalnie, abyśmy mogli żyć szanując możliwości naszej planety. Nie można tego osiągnąć tylko poprzez zwiększanie wydajności i obiegu zamknięty.
- **Uwzględnienie „wystarczającego poziomu energii” jako nowego filaru polityki energetycznej UE**. Chodzi o to, aby zapewnić, że wszelkie ustawodawstwo i inicjatywy polityczne, które odnoszą się do energii, są ukierunkowane przede wszystkim na osiągnięcie dobrobytu dla wszystkich i poszanowanie ograniczeń środowiskowych. Umożliwienie przyspieszonego wdrażania odnawialnych źródeł energii i czystych technologii poprzez wspieranie lokalnych możliwości administracyjnych i zapewnienie rzetelnego stosowania wszystkich przepisów dotyczących ochrony przyrody i konsultacji. Promowanie energii odnawialnej nie może się odbywać kosztem lub z pominięciem ochrony przyrody, ani poprzez naruszanie podstawowych zasad przejrzystości, udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości.
- **Zwiększenie obiegu zamkniętego kluczowych surowców**. Obieg zamknięty musi być podstawowym sposobem, w jaki UE pozyskuje surowce, przy zapewnieniu najwyższych standardów ochrony środowiska i praw człowieka w całym łańcuchu dostaw. UE powinna również wykorzystać swój globalny wpływ, aby zapewnić pozyskiwanie minerałów w sposób zgodny ze standardami.

Zwalczanie zanieczyszczeń u źródła

- **Kontynuowanie wdrażania reformy Rozporządzenia w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH)**. Celem jest zmniejszenie zanieczyszczenia chemicznego poprzez realizację strategii w zakresie chemikaliów na rzecz zrównoważoności, zgodnie z obietnicą Komisji Europejskiej oraz poprzez uczynienie normą produkcji, sprzedaży i stosowania tylko tych chemikaliów, które są bezpieczne. UE musi zabronić stosowania najbardziej szkodliwych substancji chemicznych, w przypadkach, gdy nie są one konieczne, a także udoskonalić system zarządzania ryzykiem, aby zapewnić, że obietnica „brak danych, brak obrotu” ujęta w rozporządzeniu REACH 1 będzie realizowana, a substancje chemiczne będą wprowadzane na rynek dopiero po udowodnieniu ich bezpieczeństwa.

Wycofanie paliw kopalnych

- **Usunięcie określenia „zrównoważone” w odniesieniu do gazu ziemnego i biomasy w ramach taksonomii**. Zgodnie z Rozporządzeniem ws. taksonomii możliwe jest inwestowanie w gaz ziemny lub biomasę i uzyskanie dla tej inwestycji statusu zrównoważonej. W rezultacie sektor prywatny może charakteryzować inwestycje w te źródła energii jako zrównoważone. Dlatego też kluczowe jest usunięcie gazu ziemnego i biomasy z listy zrównoważonych działań w ramach taksonomii.

- **Restrukturyzacja scentralizowanych systemów energetycznych opartych na paliwach kopalnych poprzez zapewnienie równych szans dla inicjatyw w zakresie energetyki obywatelskiej.** Społeczności energetyczne pozwalają ludziom uczestniczyć w przejściu na stabilne systemy energetyczne z wykorzystaniem rozproszonej infrastruktury energii odnawialnej. Dzięki temu ludzie mogą walczyć z ubóstwem energetycznym i zapewniać korzyści lokalnym społecznościom. Instytucje UE muszą zapewnić pełną transpozycję odpowiednich dyrektyw UE, aby umożliwić rozwój oddolnych inicjatyw w zakresie odnawialnych źródeł energii.
- **Przyspieszenie przejścia na zrównoważony system mobilności.** Stopniowe zaprzestanie sprzedaży nowych pojazdów benzynowych i tych na olej napędowy oraz ułatwienie wprowadzania alternatywnych rozwiązań z zerową emisją spalin to kluczowa część tej transformacji. Jednak sama zmiana technologii nie będzie wystarczająca do osiągnięcia celów unijnej neutralności. Będzie to wymagało zniwelowania rosnącego zapotrzebowania na transport prywatny w całym regionie poprzez ułatwienie korzystania z przystępnych cenowo, dostępnych i ekologicznych środków transportu publicznego/zbiorowego, infrastruktury rowerowej i pieszej, a także inteligentnego planowania miejskiego, które zmniejsza ogólną potrzebę transportu ludzi i towarów.
- **Zagwarantowanie zharmonizowanego egzekwowania standardów emisji spalin w całej UE.** Komisja Europejska musi wykorzystywać swoje uprawnienia i obowiązki w zakresie nadzoru rynku pojazdów, aby zapewnić, że państwa członkowskie pilnie zmuszą producentów samochodów do wycofania i naprawienia tych wysoce zanieczyszczających samochodów osobowych i dostawczych, w których wykryto nielegalną technologię urządzeń obniżających sprawność. Szacuje się, że w całej Unii Europejskiej nadal używanych jest 16,7 mln pojazdów, których emisje są tak wysokie, że wskazują na stosowanie nielegalnej technologii urządzeń obniżających sprawność, przy czym organy państw członkowskich podjęły jedynie ograniczone działania mające na celu egzekwowanie przepisów.

TWOJA PLANETA.
TWOJA UNIA.
TWÓJ WYBÓR.

Bezpieczny dla środowiska, zdrowy i sprawiedliwy system żywnościowy oraz zarządzanie lądami i oceanami

Europejski Zielony Ład nie uwzględnił ważnego sektora: systemów żywnościowych. Są one niezbędne dla naszego przetrwania i stanowią podstawę gospodarki. Sektory rolnictwa, rybołówstwa i akwakultury zapewniają miejsca pracy, a UE jest największym światowym sprzedawcą produktów rolno-spożywczych. W obecnej postaci systemy te znacząco przyczyniają się do kryzysu w zakresie klimatu, bioróżnorodności oraz zanieczyszczeń poprzez zwiększenie emisji gazów cieplarnianych oraz powodowanie utraty różnorodności biologicznej i zanikania siedlisk.

Należy złagodzić ten wpływ. Potrzebujemy zdrowych ekosystemów i musimy odpowiednio dostosować sposób, w jaki się z nimi obchodzimy. W związku z tym, **musimy zmienić sposób produkcji żywności, aby chronić lądy i oceany, jednocześnie zapewniając ludziom zdrową żywność**.

UE musi również **stworzyć przestrzeń do lepszego zarządzania ekosystemami morskimi i lądowymi**. Morza UE są jednymi z najbardziej eksploatowanych na świecie, a przyroda morska jest w fatalnym stanie. Same polityki sektorowe nie wystarczą, aby przywrócić zdrowie naszego oceanu. Konieczne jest przyjęcie uproszczonego i bardziej spójnego podejścia do ochrony oceanów. Niezrównoważone rolnictwo i leśnictwo, a także ekspansja miejska spowodowały ogromny spadek bioróżnorodności na lądach Europy. Realizacja unijnej Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 powinna być więc głównym elementem każdego procesu decyzyjnego.

Aby tak się stało, musimy wdrożyć poniższe postulaty:

Stworzenie warunków umożliwiających zmianę systemu żywnościowego

- **Przyjęcie ram prawnych zrównoważonego systemu żywnościowego.** Wprowadzenie ambitnych, międzysektorowych ram prawnych, które wspierają, a nie utrudniają, przejście na zrównoważony system żywnościowy. Ramy powinny obejmować prawnie wiążące i określone w czasie założenia, aby można było osiągnąć dwa główne cele: zapewnienie dostępu do zdrowej i zrównoważonej żywności oraz promowanie systemu żywnościowego, który nie przekracza granic możliwości naszej planety. Aby działać jak ustawa ramowa, ramy prawne muszą ustanowić mechanizmy monitorowania i weryfikacji, aby ułatwić ich terminowe wdrożenie.
- **Reforma Wspólnej polityki rolnej.** Dzięki sile finansowej, Wspólna polityka rolna może przekształcić sektor rolno-spożywczy i jego wkład w osiąganie celów unijnych w zakresie klimatu i przyrody. Dokładna ocena wyników środowiskowych obecnej polityki rolnej powinna stanowić podstawę do zapewnienia, że pieniądze podatników zachęcają i nagradzają rolników za ich wysiłki w walce z kryzysem klimatycznym i kryzysem bioróżnorodności. Podczas kolejnej reformy polityki rolnej decydenci powinni zapewnić, że dotacje mają wyraźną wartość dodaną dla środowiska, klimatu, sprawiedliwości społecznej i zdrowia ludzkiego, aby wspierać ambicje UE w zakresie tworzenia zrównoważonych systemów żywnościowych.
- **Zapewnienie przyjęcia wiążących przepisów dotyczących pestycydów.** Instytucje UE muszą wysłuchać naukowców i obywateli oraz przyjąć wiążące przepisy, które pozwolą ustalić cele redukcji ryzyka i ścisłe normy stosowania pestycydów. Zapobiegnie to utracie bioróżnorodności i wymieraniu gatunków oraz ochroni ludzi przed szkodliwymi skutkami związanymi ze stosowaniem pestycydów.
- **Zagwarantowanie skutecznego udziału społeczeństwa obywatelskiego i zaangażowanych obywateli we wdrażanie przepisów rolno-spożywczych.** Komitety ad hoc – takie jak Specjalny Komitet ds. Rolnictwa w Radzie lub Komitet ds. Rolnictwa w Parlamencie Europejskim – powinny zostać zastąpione, ponieważ ich podejście, właściwe dla danego sektora, uniemożliwia integrację przepisów rolno-spożywczych w ramach innych polityk i zapewnienie spójności przepisów.

Ochrona i odbudowa ekosystemów lądowych i morskich

- **Zapewnienie egzekwowania zobowiązań państw członkowskich zgodnie z unijnym Prawem o odbudowie zasobów przyrodniczych,** poprzez dążenie do ambitnych krajowych planów odbudowy zasobów oraz odpowiednie wsparcie finansowe dla tych działań.
- **Realizacja międzynarodowych zobowiązań Unii Europejskiej w zakresie Celu 3 Globalnych ram różnorodności biologicznej** (ochrona 30% gruntów, wód słodkich i mórz) poprzez zachęcenie państw członkowskich do rozwijania swojej sieci obszarów chronionych, poprawy ich nadzoru, zarządzania i monitorowania.
- **Utrzymanie poziomu ambicji istniejących przepisów UE** mających na celu ochronę bioróżnorodności w Europie, w szczególności dyrektyw przyrodniczych, a także usprawnienie ich egzekwowania w państwach członkowskich.

- **Uwzględnienie różnorodności biologicznej w politykach sektorowych UE**, w tym we Wspólnej polityce rybołówstwa i Wspólnej polityce rolnej, aby były w pełni zgodne ze zobowiązaniami wynikającymi z przepisów dotyczących bioróżnorodności (w tym z Prawem o odbudowie zasobów przyrodniczych). Pomoże to zmniejszyć niszczący wpływ rolnictwa przemysłowego i rybołówstwa na środowisko naturalne, tak aby nie utrudniały one realizacji celów UE w zakresie ochrony i odbudowy zasobów.
- **Przyjęcie umowy oceanicznej UE**, aby zapewnić pełną spójność sektorowych polityk oceanicznych i zapewnić, że gwarantują one pełne wdrożenie zobowiązań środowiskowych i społecznych UE.
- **Stworzenie unijnego Funduszu Oceanicznego** na rzecz długoterminowej odbudowy i ochrony środowiska morskiego oraz przekształcenia sektorów gospodarki oceanicznej w działania bardziej zrównoważone, sprawiedliwe, zdekarbonizowane i niskoemisyjne.

Przeciwdziałanie nadmiernemu i nielegalnemu wykorzystywaniu żywności i produktów z drewna

- **Pełne wdrożenie ram prawnych mających na celu rozwiązanie problemu nadmiernego wykorzystywania, a także nielegalnego i niezrównoważonego wykorzystywania żywności i produktów z drewna.** Obejmuje to pełne wdrożenie:
 - (i) Wspólnej polityki rybołówstwa poprzez ustalenie zrównoważonych limitów połowów w całej UE i w wodach poza UE;
 - (ii) Kontroli rybołówstwa i przepisów dotyczących nielegalnych, nieraportowanych i nieregulowanych połowów na potrzeby kontroli produktów rybołówstwa UE i spoza UE wchodzących na rynek UE; oraz
 - (iii) nowego Rozporządzenia UE w sprawie wylesiania i Rozporządzenia UE w sprawie drewna (w okresie obowiązywania) w celu zakończenia wprowadzania na rynek UE nielegalnych i niezrównoważonych towarów związanych z wylesianiem i degradacją lasów.
- **Państwa członkowskie powinny przeznaczyć odpowiednie środki, aby zapewnić wdrożenie i egzekwowanie** tych zasad, a Komisja Europejska powinna podjąć działania, w tym poprzez postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, jeśli zobowiązania legislacyjne nie zostaną spełnione.

TWOJA PLANETA.
TWOJA UNIA.
TWÓJ WYBÓR.

Kontakt

Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi

ul. Mokotowska 33/35

00-560 Warszawa

prasa@clientearth.org

WWW.CLIENTEARTH.PL

ClientEarth